

Проф. др Срето Танасић, научни саветник,
Институт за српски језик САНУ, Београд

Филозофски факултет Универзитета у Нишу,
Проф. др Горан Максимовић, декан
Наставно-научно веће

Предмет

Рецензија књиге „Боје у оку, свести и језику“ др Мирјане Илић
Поштовани господине декане, поштовани чланови Већа,

Дописмом факултета именован сам за рецензента књиге „Боје у оку, свести и језику“ др Мирјане Илић, доцента овог факултета. Захваљујући се на указаном поверењу достављам вам рецензију. Књига књиге „Боје у оку, свести и језику“ аутора Мирјане Илић садржи 228 страна и подијељена је на следећа поглавља: I. Увод (стр. 5); II. Боја (стр. 19); III. Придев бео, бела, бело (стр. 29); IV. Придев црн, црна, црно (стр. 72); V. Придев сив, сива сиво (стр. 103); VI. Придев плав, плава, плаво (стр. 124); VII. Придев црвен, црвена, црвено (стр. 148); VIII. Придев зелен, зелена, зелено (стр. 173); IX. Жута боја (стр. 193); (X) Модели система менталних простора у значењским реализацијама придева за боје (214). На крају је списак литературе (стр. 220).

Прво поглавље садржи два одељка: Увод: 1. Уводне напомене; 2. Теорије значења. Овдје је, разумљиво, интересантан други дио – Теорија значења. Ту се на петнаестак страница уводимо у тему и проблем језичког обликовања боја и њиховог доживљаја у човековој свести и знању. Полази се чак од античке Грчке, гдје су постојала два промишљања о значењу једно у оквиру Платоновог учења, друго у оквиру Аристотеловог учења. Ипак аутор Мирјана Илић нас брзо преводи у двадесети вијек до Огдена и Ричардса. Даље, аутор књиге нас обавјештава да „Теоријама значења осим непотпуне разјашњености односа језик – мисао – стварност заједничке су и следеће компоненте: значење је сложен феномен /.../ значење је комплекс дељив на мање јединице /.../ значењске компоненте нису међусобно равноправне“ (стр. 7). У наставку овог дијела књиге укатако се говори о најбитнијим карактеристикама следећих теорија значења: компоненцијална анализа, теорија прототипа, теорија појмовне метафоре, теорија концептуалне интеграције. Разумљиво је, и позитивно, што се аутор књиге Мирјана Илић у овом представљању актуелних теорија значења ослања на релевантну и актуелну научну литературу – домаћих и страних аутора. Наравно, она опрезно и са мјером износи и своја виђења и коментаре уз те разматране теорије – уп. „разлику од теорије појмовне метафоре која је, пре свега, семантичка теорија, теорија концептуалне интеграције има амбидију да буде општа теорија когниције применљива на различите домene“ (стр. 16), или: „У оквиру теорије концептуалне интеграције као проблематично нам се учинило дефинисање појма ментални простор. /.../ Пошто је реч о лексичкој анализи, а ова теорија се углавном у лингвистици употребљавала у анализи дискурса, одлучили смо да дефинишемо ментални простор као менталну преставу о колоритној датости, визуелним ефектима одређене колоритне датости, колективним представама које се асоцијативно за њу вежу, а све то је дато у дескриптивним лексикографским дефиницијама у речницима савременог српског језика“ (стр. 17).

У следећем поглављу Мирјана Илић говори феномену појма *боја*. Ту се говори о физичком аспекту боје, физиолошком аспекту боје, перцепцији

боје, психолошком ефекту боје, затим о бојама као рфеалијама у физичком свету у односу на бују/е у језику. Све ово се приказује кроз приказ доживљаја боја у појединим бојама европске цивилизације, са значајном напоменом да у другим другачијим цивилизацијама налазимо другачије, знатно другачије виђење боја и именовања њихова.

У наредних седам поглавља Мирјана Илић се бави појединим бојама и начином њиховог исказивања у српском језику а како смо већ и рекли: III. Придев бео, бела, бело (стр. 29); IV. Придев црн, црна, црно (стр. 72); V. Придев сив, сива сиво (стр. 103); VI. Придев плав, плава, плаво (стр. 124); VII. Придев црвен, црвена, црвено (стр. 148); VIII. Придев зелен, зелена, зелено (стр. 173); IX. Жута боја (стр. 193). Оно што карактерише ову књигу јесте уједначен метод приступа бојама. Рецимо, у поглављу шест обрађује се плава боја кроз следеће сегменте: 1. Речничка значења; 2. Плава боја у својој основној значењској реализацији; 3. Модра боја у својој основној значењској реализацији; 4. Значењска реализација која се развија у песничку слику; 5. О значењским реализацијама придева плав, плава, плаво. У оквиру ових сегмената Мирјана Илић свестрано анализира плаву боју, сва њена остварења која се у српском језику именују, увијек се дају модели и примјери. Све се завршава приказом значењске реализације придјева плав у српском језику, а она изгледа овако:

6.5. О значењским реализацијама придева плав, плава, плаво

ПЛАВ	1. Плава тинта, плави фјур, плаво море, плаво небо, плави кристал,
	2. Модри слез, модре очи, молне јазбине. молна
	3. Аквамаринске дубине светлости, плави несташлук, зора са плавкастим образима...

Стр. 144.

По истом моделу описују се све у раду анализиране боје, тј, основне боје. Аутор књиге Мирјана Илић у својим тумачењима појединих придјева за одређене боје узима у обзир досадашње резултате домаћих и страних лингвиста, с посебним односом према нашој новијој литератури о проблему боја. Треба рећи да она у томе показује и коректан однос према претходницима и лепо владање знањима из проблематике којом се у овој књизи бави.

У закључном делу аутор је изнео нека најзначајније резултате свога истраживања. Управо ово поглавље нам сведочи о вредности рецензиране књиге: и приступом и резултатима до којих је дошла Мирјана

Илић је у српској лингвистици померила знања о бојама, њиховом доживљају у свести и исказивању у језику.

На основу свега реченог, и на основу увида у садржај књиге закључио сам да је Мирјуана Илић теми пришла озбиљно, упознала се са релевантном литературом и креативно је примењивала у своме истраживању. РЕзултати до којих је дошла представљају допринос науци. Зато са задовољством препоручујем да се књига „Боје у оку, свести и језику“ др Мирјане Илић прихвати за објављивање.

У Београду,
6. Јула 2016.

проф. др Срето Танасић